

TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN RAKENNESUUNNITELMAN SEURANTAMITTARIT

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ALUSTUS

1. Tavoitteet
2. Työvaiheet
3. Rakennesuunnitelman seurannan laatimisen kokonaisuus
4. Lähtötilanneanalyysit
5. Painopisteiden ja mittareiden valinnoista

TULOKSET

6. Alustavat yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopistealueet
7. Vipumittarit
8. Mittarit painopistealueittain
9. Jatkotarkastelutarpeita
10. Yhteenveto

Liitteet

- Valittujen mittareiden jatkotarkastelutarpeet
- Lähtötilanneanalyysin aineistoja
- Työpajayhteenvedot

Erillisliite: Kaikki mittarit

Tiivistelmä

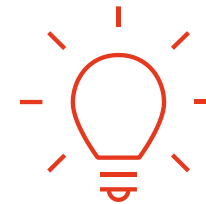

Työn tavoitteena oli laatia ehdotus Tampereen kaupunkiseudun päivitettävän **rakennesuunnitelman paikkatietopohjaisista seurantamittareista**. Työ toteutettiin **osana Tampereen kaupunkiseudun Seutudigi** – hanketta 03-08/2022 (työpaketit 2&3).

Työ jatkuu seurantajärjestelmän ja tietomallin tarkemmalla määrittelyllä.

Seurantamittareiden määrittelyä tehtiin **yhteistyössä alueen ja aihepiirin asiantuntijoiden kanssa** kolmessa työpajassa sekä konsultin ja Tampereen kaupunkiseudun yhteistyössä.

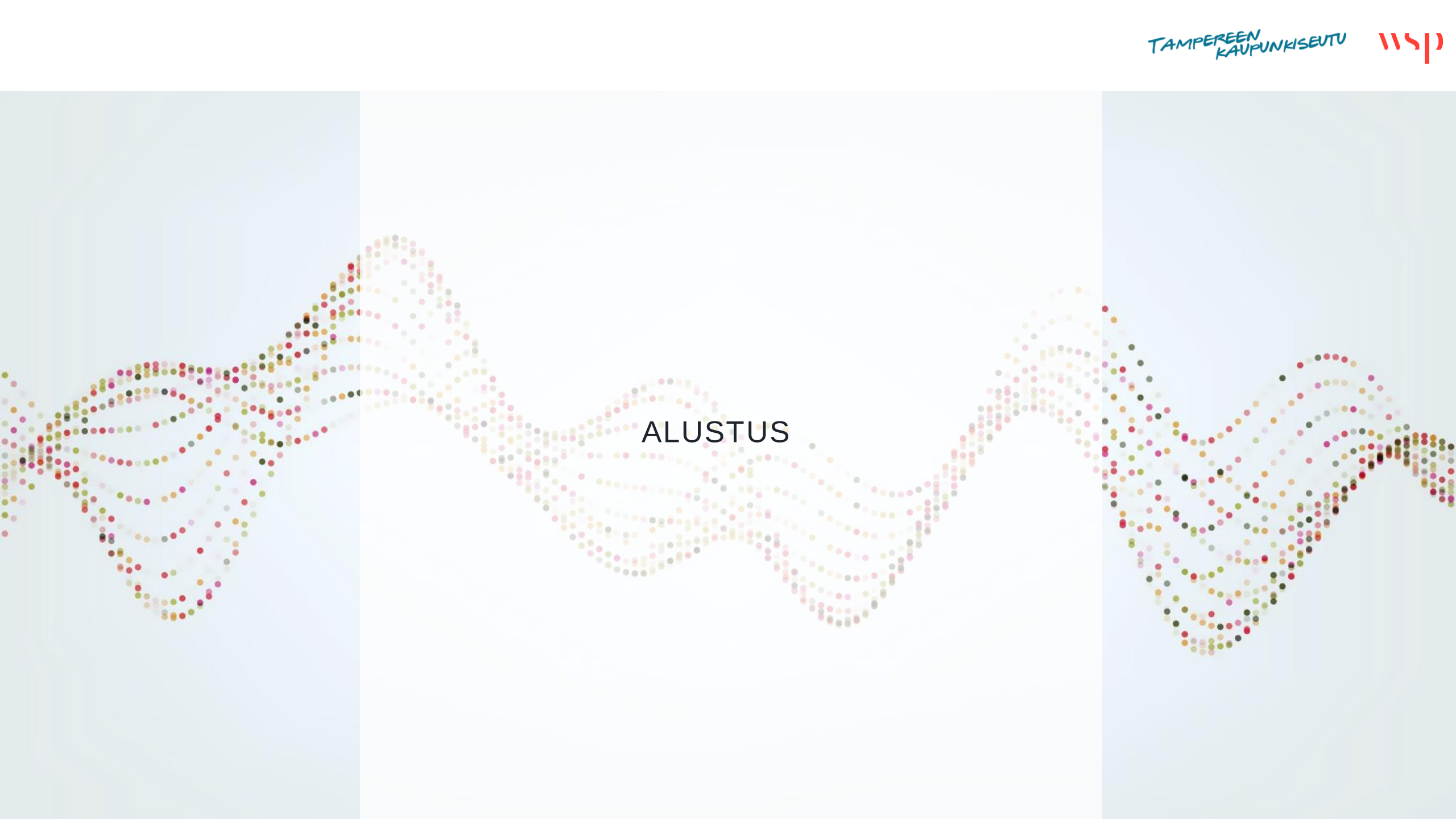
Työssä **laadittiin alustavat yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopistealueet**, joihin mittarit kytkettiin. Näitä mittarikokonaisuuksia ovat:

- Eheä ja monipuolinen rakenne
- Viihtyisät asuinympäristöt
- Kestävä liikkuminen ja logistiikka
- Luonto ja virkistys
- Monipuoliset ja saavutettavat palvelujen, elinkeinojen ja osaamisen alueet

Mikä muuttuu nykyisiin käytäntöihin verrattuna?

- **Yhdessä muodostettu** näkemys
- **Arkkitehtuuri** kehitettävälle seurantajärjestelmälle
- **Tavoitelähtöisyys** yläteemojen kautta
- Nykyisten seurantamittareiden **jäsentäminen** uudelleen
- **Priorisointia** laajaan seurattavien teemojen joukkoon
- **Uusia nostoja**, joissa huomioitu erityisesti uusi Seutustrategia

ALUSTUS

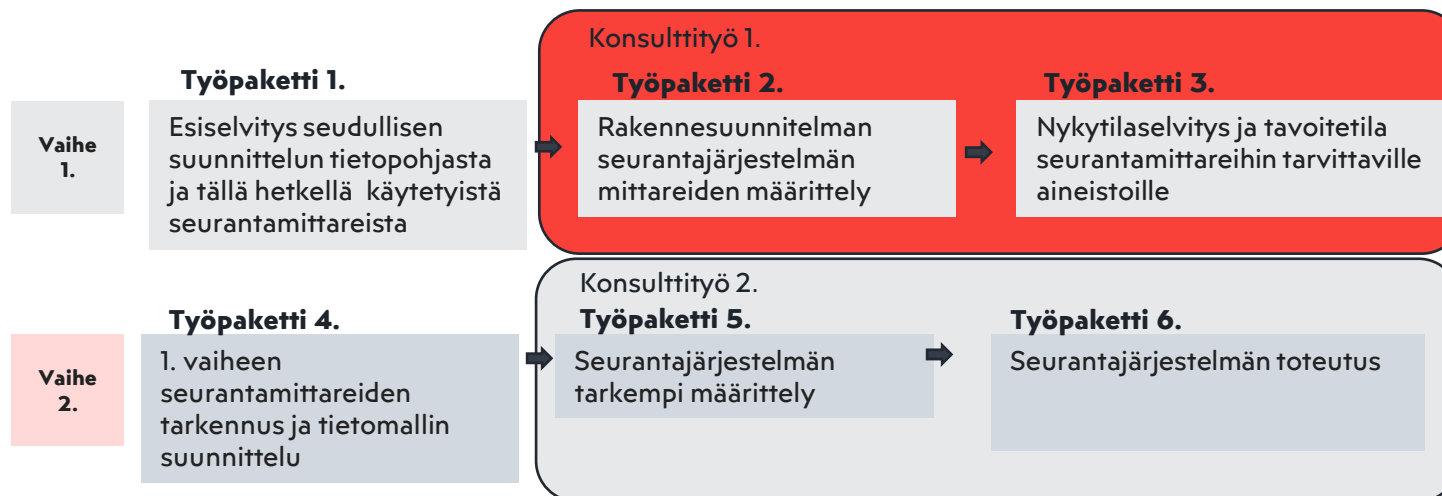
Tavoitteet

Työn tavoitteena oli laatia ehdotus Tampereen kaupunkiseudun päivitettävän **rakennesuunnitelman paikkatietopohjaisista seurantamittareista**. Työ laaditiin vuorovaikutteisesti eriasiantuntijoiden kanssa kolmen työpajan kautta. Työ toteutettiin **osana Tampereen kaupunkiseudun Seutudigi** -hanketta 03-08/2022 (työpakettit 2&3). Työ jatkuu seurantajärjestelmän ja tietomallin tarkemmalla määrittelyllä.

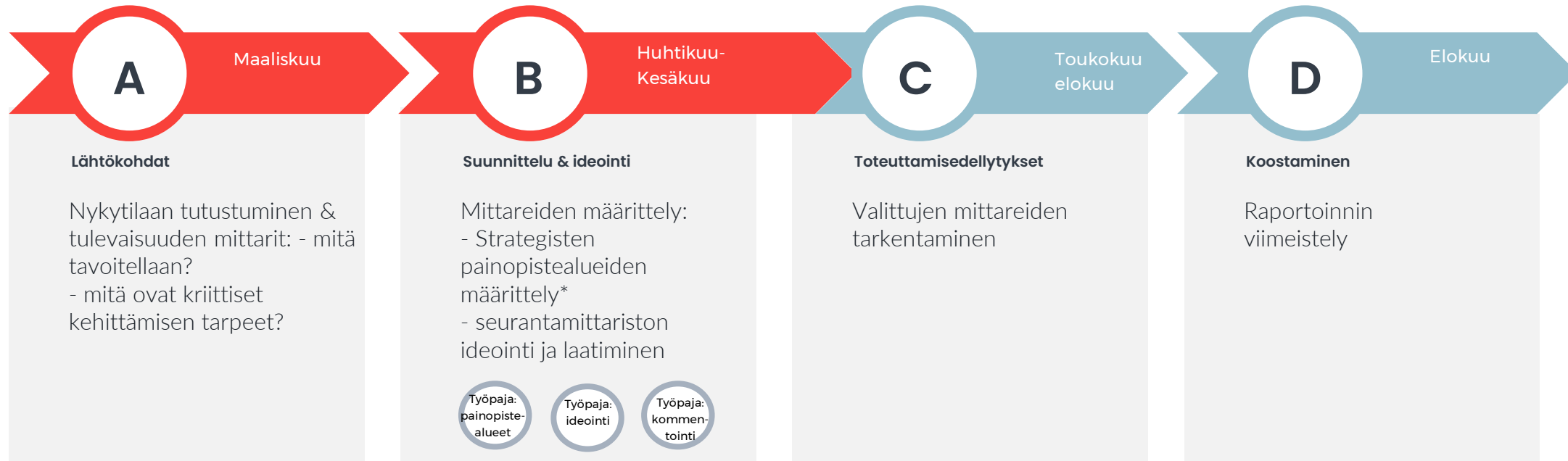
Työn ohjausryhmänä toimi seudun MASTO-työryhmä ja valmistelevana ryhmänä toimi Seutudigi-hankkeen projektiryhmä Jussi Välimäen johdolla. Työn konsulttina toimi WSP Finland, josta työhön osallistuivat Susanna Harvio, Terhi Tikkanen-Lindström, Katja Koskela, Juha Mäkinen ja Pasi Metsäpuro.

Seutudigi – Laadukasta ja tehokasta kaupunkiseutusuunnittelua tietomallipohjaisella seurannalla

Hankkeen tavoite: Kehitetään uudelle Rakennesuunnitelmalle paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä, joka vastaa kokonaisuutena seutusuunnittelun seurantatiedon tarpeisiin (sis. mm. MAL-sopimuksen, Asuntopoliittisen ohjelman, Liikennejärjestelmään liittyvien tavoitteiden seuranta). Seutudigi -hanke on VM:n digikannustinrahalla (85%) rahoitettu seudullinen MAL-teemojen tietojohdamisen kehittämishanke, jonka hankehallinnoijana toimii Tampereen kaupunkiseutu ja seudun kunnat ovat mukana. Hanke on alkanut 2/2022 ja päättyy 6/2023.

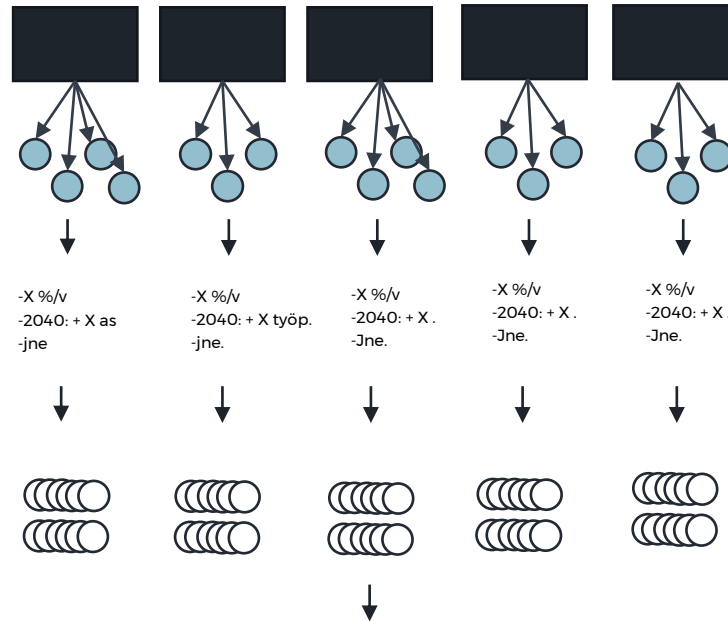
Työvaiheet

* Lähtökohtana mm. kaupunkiseudun kannalta olemassa olevat strategiset tavoitteet, TRE kaupunkiseudun strategian painopisteet, MAL-sopimus

Rakennesuunnitelman seurannan laatimisen kokonaisuus

Painopisteet ja mittarit – hierarkia

-Seurantaryhmä ja sen vastuu ja tehtävät
-Paikkatiedon seurantajärjestelmä

Rakennesuunnitelman strategiset tavoitteet /painopisteet

Teemat / tarkentuneet tavoitteet painopisteiden sisällä

Määrälliset tavoitteet (esim. % muutos/v, lkm kehitys 2040, tavoitearvot vyöhykkeittäin)

Painopisteiden mittarikokonaisuus

- Määrälliset
- Laadulliset

→ n. 5-8 keskeistä mittaria painopisteittäin

Seurantajärjestelmä

- Seurannan vastuu ja aikataulutus
 - Seurantaan sitoutuminen
- Seurannan tulosten huomioiminen
- Paikkatietoseurantajärjestelmä / esim. dashboard

Seurantamittarit -hanke

← Alustavien painopisteiden asettaminen

Rakennesuunnitelman päivitys

← Sanamuotojen ja painotusten tarkennus

← Tavoitteiden ja tavoitetasojen tarkentaminen ja asettaminen

← Painopisteisiin linkittyvät paikkatietoon pohjautuvat seurantamittarit

← Mittareiden tarkentaminen, muut laadulliset mittarit

← Seurantajärjestelmästä sopiminen ja rakentaminen

Lähtötilanneanalyysit

Selvitys nykyisistä mittareista

→ Huomiot: mitä hyvää ja mitä kehitettävää?

Mittareilla nähdään olevan kolme tasoa

1. sopimusten ja ohjelmien toteutumisen seuranta
2. tekninen/operatiivisen toiminnan seuranta
3. seudun toteutunut kehitys + seudun ennusteet

Hierarkisointi ja prioriteetit, jäsentäminen tarpeen jatkossa → pääteemojen tai päätavoitteiden kautta jäsentäminen ja priorisointi (tavoitelähtöisyys)

Toimintojen saavutettavuus

Elinvoimaisuus ja sen mittaaminen vahvemmin jatkossa mukaan

Tavoitetasot eri vyöhykkeillä, seuranta vyöhykkeittäin?

Kestävyys- ja ympäristö, viherrakenne mittarit jatkossa vahvemmin mukaan

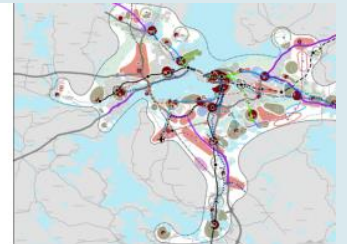
Matkailun kehittämisen mittarit mukaan

Muut keskeiset strategiset yhdyskuntarakennetta ohjaavat asiakirjat

→ Strategisten painopisteiden laatiminen: valinnat teemoista, joita tulee mitata jatkossa

- ✓ Rakennesuunnitelma 2040
- ✓ Seutustrategian tavoitteiden luonnos
- ✓ MAL sopimus 2020-23 –

Kestävyysmurros haastaa alueiden menestyksen mittaamisen | WSP

→ Alustava ehdotus strategisista painopistealueista

Mittaroinnin painopisteiden valinta

Rakennesuunnitelman seurantamittarit kytetään **alustaviin yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopisteisiin**. Alustavat painopisteet tarkennetaan jatkossa rakennesuunnitelman päivityksessä. Tavoitteena on näin luoda **tavoitelähtöinen mittaristo**.

Painopisteet kuvaavat **yhteistä tahtotilan ydintä**, näihin liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä **rakennetaan yhdessä rakennesuunnitelman päivityksessä**. Pääpainopistealueiden tehtävänä on jäsentää jo nyt seurantamittareita.

Seurantamittareiden tarkistamista ja ideointia varten luotiin yhteistyöskentelyllä alustavat yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopistealueet. Työskentelyä käytiin 13.4. 2022 asiantuntijatyöpajassa sekä 19.4 projektiryhmän kanssa.

Lähtöaineistona painopisteiden luomiselle toimi

- ✓ **Rakennesuunnitelma 2040**
- ✓ **Seutustrategian tavoitteiden luonnos**
- ✓ **MAL sopimus 2020-23 –**

Ks. liite

Mittareiden valinnat

Mittareita ideoitii yhteisessä asiantuntijatyöpajassa pienryhmissä. Jokainen asiantuntija pääsi tuomaan näkemyksensä jokaiseen teemaan eli alustavaan painopistealueeseen.

Mittarikokonaisuus käytiin läpi projektiryhmän kanssa tehden valintoja keskeisimmistä mittareista jokaiseen painopisteeseen liittyen. Tavoitteena oli tuoda esiin jokaiseen painopisteeseen liittyen 5-8 mittaria.

Lopuksi valittiin projektiryhmätyöskentelynä ehdotus rakennesuunnitelmaan liittyvistä **vipumittareista**. Vipumittarit tuo esiin toteutusjärjestystä ja priorisointia.

Kaikki hankkeen aikana ideoidut mittarit on esitetty erillisliitteessä hyödynnettäväksi rakennesuunnitelmapäivitystyöhön. Valitut mittarit mittaavat rakennesuunnitelman toteutumista tavoitelähtöisesti linkittyen painopistealueisiin. Tarkemmat määrälliset tavoitteet määrittellään rakennesuunnitelman päivityksen yhteydessä.

Mittareiden priorisoinnissa käytetyt apukysymykset:

- ***Mittaako mittarit painopisteen tai siihen liittyvän tavoitteen toteutumista?***
- ***Tuoko mittari tietoa usean painopisteen tai siihen liittyvän tavoitteen toteutumisesta ?***
- ***Onko tieto paikkatietopohjainen tai vähintään kytkettävissä alueeseen (esim. kaupunginosa tai kunta)?***
- ***Onko mittaamisen vaatima työmäärä toteutettavissa / realistinen?***
- ***Kerätääkö tieto jo jossain muussa hankkeessa/ohjelman mittaamisessa?***
- ***Onko aineistot jo saatavilla?***

Seuraavassa on esitetty valitut alustavat pääpainopisteet, joihin mittarit kytketään sekä tämän jälkeen päämittarit eli vipumittarit ja laajemmin jokaisen teeman osalta mittarikokonaisuudet aineistoiin ja keskeisine kehitystarpeineen.

TULOKSET

Alustavat yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopistealueet ja vipumittarit

Rakennesuunnitelman alustavat YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET

EHEÄ JA MONIPUOLINEN RAKENNE - **Yhdyskuntarakenteen** hiilineutraalisuus ja eheys, vastaanottokyky ja palvelukyky, rakenteen toiminnallinen monipuolisuus, ja vetovoimaisuus

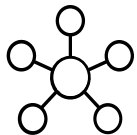
VIIHTYISÄT ASUINYMPÄRISTÖT - monipuolinen asuntotarjonta, sekoittuminen, palvelutarjonta. Sosiaalinen tasapaino, diversiteetin ja eriarvoistumiskehityksen hallinta. Veto- ja pitovoimaiset alueet.

KESTÄVÄ LIIKKUMINEN JA LOGISTIIKKA - Seudullinen, kansallinen ja kansainvälinen **saavutettavuus**: logistiikka ja henkilöliikkuminen. **Sujuvat liikkumis- ja kuljetusketjut** sekä **kestävät liikkumistapajakauma ja kuljetukset**. Lentoliikenne seudun elinkeinoille tärkeä.

LUONTO JA VIRKISTYS - Seudun vahva sinivihreä **luontotase sekä luonnon saavutettavuus ja ekologinen jatkuvuus**. Vahvistuva **omavaraisuus** ja merkityksellinen suhde ympäröivään maaseutuun.

MONIPUOLISET JA SAAVUTETTAVAT PALVELUJEN, ELINKEINOJEN JA OSAAMISEN ALUEET - Palvelujen, elinkeinojen ja osaamisen alueiden hyvä **saavutettavuus sekä veto- ja pitovoimaisuus**, elinkeinojen **vihreä siirtymä ja kasvava kiertotalous**, seudun toimialarakenteen **vahvuuksien ja monipuolisuuden kehitys**. Elinvoimaiset keskuksset.

Painopisteiden sanamuodot voivat vielä vaihtua rakennesuunnitelman päivityksen yhteydessä

Alustavien painopisteiden muodostamisen lähtöaineisto:

- ✓ *Rakennesuunnitelma 2040*
- ✓ *Seutustrategian tavoitteiden luonnos*
- ✓ *MAL sopimus 2020-23*
- ✓ *Kestävyysmurros*

Vipumittarit painopisteittäin

Painopisteet

EHEÄ JA MONIPUOLINEN RAKENNE

VIIHTYISÄT ASUIN-
YMPÄRISTÖT

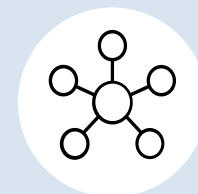
KESTÄVÄ
LIKKUMINEN JA
LOGISTIIKKA

LUONTO JA
VIRKISTYS

MONIPUOLISET JA
SAAVUTETTAVAT PALVELUJEN,
ELINKEINOJEN JA OSAAMISEN
ALUEET

Tärkeimmät vipumittarit

Eheyden mittarit

Asumisen laatu ja
viihtyisyys

Kulikutapajakauma

Hiilinielut

Veto- ja
pitovoimaisuus

Mahdollistamisen
mittarit (palvelu- ja
vastaanottokyky)

Seudun
luontotase

Kaupan kehitys

Kaupunkiseutu-
ympäröivä maa-
seutu
vuorovaikutus

Alkutuotanto ja
luonnonvarat

Yhdyskunta-
rakenteen
hiilidioksidipäästöt

Saavutettavuusmittarit

Mittarit painopistealueittain

Painopiste 1: EHEÄ JA MONIPUOLINEN RAKENNE - Yhdyskuntarakenteen hiilineutraalisuus ja eheys, vastaanottokyky ja palvelukyky, rakenteen toiminnallinen monipuolisuus ja vetovoimaisuus

PÄÄMITTARIT

Aineistot (tuottaja)

Mittaustiheys

Aluetaso

Kehittämistarpeet /puutteet

Yhdyskuntarakenteen hiilidioksidipäästöt

- Yhdyskuntarakenteen tuottamat kasvihuonekaasupäästöt päästölajeittain (lämmitys, rakentaminen, sähkö, liikenne) alueittain (ruutu 250m, nykytilan päästöt) (HUOM! Erillinen työkalu) A/V

- Rakennus- ja huoneistorekisteri (paikkatieto), kunnat/DVV
- YKR
- Henkilöliikennetutkimus (liikennesuorite ja kulkutapajakauma vyöhykekohtaisina)

2 vuoden välein

A/V

Tiedon alueellistaminen/ vyöhykkeistäminen (toteutettavissa), vertailutiedon kerääminen

Eheyden mittarit

- Uuden asumisen kerrosalan sijoittuminen MAL4 tavoitevyöhykkeelle V
- Asukasmäärän muutos suunnitelman kasvuvyöhykkeillä (tai YKR-vyöhykkeillä) ja ulkopuolisella alueella suhteessa koko asukasmäärän muutokseen % V/A
- Täydennysrakentamisen osuus koko rakentamisesta % V/A
- Käyttötarkoitusten muutokset (suhteessa rakennuslupien määrään) V/A/K
- Suunnittelutarveratkaisut lievealueilla, esim. lkm + suhteessa ed.vuosi/kokoalue/ muu Suomi
 - Rahu
 - YKR
 - Suunnitelman kasvuvyöhykkeet tai vaihtoehtoisesti YKR-vyöhykkeet
 - ELY (suunnittelutarveratkaisut)

1 vuoden välein (MAL-seuranta)

V/A + K

Kyseessä aineistokokonaisuus, **arviointia tehtävä kokonaisuutta katsoa**, ei vain yhden mittarin perusteella
Suhteellisten mittarien kehitystarve.
Vaatii täydennysrakentamisen ja käyttötarkoitusten muutosten termien määrittelyä seututasolla.

Mahdollistamisen mittarit (palvelu- ja vastaanottokyky)

- Kaavavaranto kunnittain – kuinka monen vuoden väestönkasvun tarpeisiin kerrosalaa on ja miten se sijoittuu? A/V+K
- Elinkeinoelämän tontti- ja kaavavaranto mm. Tp alueet Kem (vyöhykkeittäin tai esim, logistiset 1.tason solmupisteet, 2. tason solmupisteet jne. saavutettavuusalueet) A/V+K

- Kuntien kaavat
- Suunnitelman elinkeinoalueet/logistiset solmupisteet

1 vuoden välein (MAL-seuranta)

V/A + K

Kyseessä aineistokokonaisuus, **arviointia tehtävä kokonaisuutta katsoa**, ei vain yhden mittarin perusteella
Kaavatiedon kokoaminen aikaa vievää, etsittävä mahdollisuuksia automatisointiin

Painopiste 1: EHEÄ JA MONIPUOLINEN RAKENNE - Yhdyskuntarakenteen hiilineutraalisuus ja eheys, vastaanottokyky ja palvelukyky, rakenteen toiminnallinen monipuolisuus ja vetovoimaisuus

PÄÄMITTARIT

Rakenteen monipuolisuus

- Kaavavaranto, **käyttötarkoituksien sekoittuminen** vyöhykkeittäin tai suuralueittain (tp kem, viher -ja virk. alueet ha, as. lkm.) V/A (+ K)
- **Suhteelliset mittarit:** Työpaikat kem tai lkm per asukas, palvelut lkm per asukas 3 km säteellä, viheralueet ala (ha) per asukas vyöhykkeittäin/alueittain V/A

- Rahu tai YKR
- Kaavat
- YKR (tp ja as.),
- Tilastokeskus: Toimipaikkarekisteri (tp lkm)

Vuosittain

V/A

Tavoitetason määrittely esim. aluetyypeittäin rasussa. Mittaa myös segregatiota. Kyseessä aineisto-kokonaisuus, **arviointia tehtävä kokonaisuutta katsoa**, ei vain yhden mittarin perusteella. Käyttötarkoituksien sekoittumisen osoittaminen mm. pylväs-diagrammina suuralueittain, asukasmäärän suhteutettuna esim heatmap teemoittain.

Yhdyskuntarakenteen vetovoimamittarit

- **Asukas- ja työpaikkamäärän muutos** % alueittain /vyöhykkeittäin (tai YKR-vyöhykkeillä) verraten edellisvuoteen (tai 2-5v.kausilla) sekä kokomäärän muutokseen (esim. heatmap/hotspotit) A/V
- Asukasmäärän **muutos aluetyypeittäin** (mm. kasvuvyöhyke, muut) suhteessa koko asukasmäärän muutokseen % (→ kysynnän suuntautuminen) A/V + S/K
- **Muuttovoitto** K (TK)
- Alueiden tutkimus elinvoimaindeksi (WSP) ja kuntien aluekehitysindeksi (MDI) S/K
- Kaavavarannon toteutuminen
- *Elinkeinoelämän vetovoima mittarit, ks. Teema 5*
- Muita mm. toiminnallisuuden laatu (tapahtumat, palvelutaso, keskustabarometrit)

- Rahu tai YKR
- Tilastokeskus
- Alueiden tutkimus WSP
- Aluekehitysindeksi MDI

Vuosittain

V/A + K + S

Kyseessä aineistokokonaisuus, **arviointia tehtävä kokonaisuutta katsoa**, ei vain yhden mittarin perusteella, huomioitava myös teeman 5 vetovoimamittarit

Kaupunkiseutu- ympäröivä maaseutu vuorovaikutus

- **Vaihdannan arvo** (kaupunkiseutu - muu Pirkanmaa)
- **Keskinäisen työssäkäynnin kehitys**
- **Muuttoliike** (kaupunkiseutu – muu Pirkanmaa)
- Maakunnallisten palvelujen kasvu
- Lähipalveluista syrjäytyneiden määrä
- Kaupunki-maaseutu vuorovaikutus myös seudun sisällä

- Tilastokeskus
- YKR

2 vuoden välein

S + Maakunta

Seurantamittari on uusi ja siinä on taustalla omavaraisuuden, huoltovarmuuden ja reilun kehityksen tavoite. Mittarista on hyvä käydä periaatekeskustelu ja rakentaa mittari usean indikaattorin avulla, esimerkiksi vaihdantaan, palvelujen saatavuuden ja muuttoliikkeeseen perustuen. Teemassa esitetty vaihtoehtoja mittarointiin.

Aineistot
(tuottaja)

Mittaustiheys

Aluetaso

Kehittämistarpeet
/puutteet

S=Seututaso
K=Kuntataso
V=Vyöhyketaso
A=aluetaso
Ko=yksittäisen kohteen/kohteiden seuranta

Painopiste 2: VIIHTYISÄT ASUINYMPÄRISTÖT - monipuolinen asuntotarjonta, sekoittuminen, palvelutarjonta. Sosiaalinen tasapaino, diversiteetin ja eriarvoistumiskehityksen hallinta. Veto- ja pitovoimaiset alueet.

PÄÄMITTARIT

Asumisen monipuolisuus

- Rakennustyyppien ja asumismuotojen %-jakauma vyöhykkeillä (esim. YKR vyöhykkeet tai rakennesuunnitelman vyöhykkeet) (YKR) V/K/S
- ASO/OSA/ARA as./as % (rahu)
- Kaava- ja tonttivaranto ja sen toteutuminen talotyypeittäin + arvio toteutusvuodesta (→ tietoa tarjonnan kohdistamisesta jatkoon) S/K/V/A

- Rahu
- YKR
- Kaavat

1 vuoden välein (MAL-seuranta)

A/V/K/S

Kaavatiedon kokoaminen aikaa vievää, automatisoinnin tarve?

Asumisen laatu ja viihtyisyys

- Aukkaiden viihtyisyys kokemus asukaskyselyn kautta (tiedon esittäminen mm. Postinumeroalueittain, huom. Viihtyisyyttä kannattaa kysyä eri teemojen kautta)
- Yhdyskuntarakenteen ja asumisen monipuolisuus mittarit, ks. Teema 1 + saavutettavuusmittarit
- Muita esim.
 - Melusaaste, onnettomuudet, viihtyisyys (mm. Tampereen mallin mukaan)
 - Kyselytieto (esim. asukasbarometri tai yhdistettynä muihin kuntien toteutettaviin kyselyihin)
 - Rakennetun ympäristön kerroksellisuus ja kulttuuriympäristöt

Kysely 5 vuoden välein

A/K/S

Asukasbarometrin kehitystarve ja kyselyn vastausaktiivisuuteen kannustaminen uusin tavoin, yhdistäminen tarvittaessa mm. liikumisen kyselyihin.
Laatu käsitteenä hyvin subjektiivinen, jota ei ilman kokemustietoa voi arvioida.
Pohdittava mittareiden seudullinen merkittävyys

Palveluiden saavutettavuus ja riittävyys

- Asukasbarometrista kokemustieto palveluiden saavutettavuudesta ja riittävydestä (esim. postinumeroalueittain kartalle)
- Alueen väestön ikärakenne ja sen muutokset % ikäryhmittäin (esim. muutos 2 vuoden aikana) (→ palvelutarpeen ennakointi)
- + Palveluiden saavutettavuusmittarit

- YKR
- Kyselytieto (esim. asukasbarometri)

2 vuoden välein

A/V

Kokemus palveluiden saavutettavuudesta ja riittävydestä on myös hyvin subjektiivista, jolloin kokemustiedolle tarvetta

Sosiaalinen tasapaino ja diversiteetti

- Kaupunkiseudun hyvinvointi-indeksi (Asuinalueiden eriytyminen koko seudun tasolla) verrattuna edelliseen tarkasteluun S/M
- Muita esim.
 - Vuokra-as suhteessa kaikkiin asuntoihin % kaupunginosittain/vyöhykkeittäin V/A
 - Lapsiperheet suhteessa kaikkiin - asuntokuntiin kaupunginosittain/vyöhykkeittäin % (mm. YKR) V/A
 - Ikärakenteen jakauma, ikäihmiset / as. & , lapset/as. %, S/J/Vtai A
 - Tulotaso kaupunginosittain A
 - Ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista asukkaista K
 - Työllisyysaste K
 - Koulumenestys 9. -luokan päättötodistus tai vastaava
 - Oppilaitosten saatavuus
 - Toimeentulotuen varassa olevien kotitalouksien määrä

2-4 vuoden välein

K/S/M

Seurantamittari on uusi ja siinä on taustalla eriytymiskehityksen ehkäisyn tavoite. Mittarista on hyvä käydä periaatekeskustelu ja rakentaa mittari usean indikaattorin avulla.

Asumisen veto- ja pitovoima

- As määrän muutos S/K/V (ks. Yhdyskuntarakenteen vetovoimamittarit)
- Väestömäärän kasvu suhteessa kasvutavoitteeseen, toteutumis-%* (YKR tai RHR) S/K/V
- Kaavavarannon toteutuminen (ks. Yhdyskuntarakenteen vetovoimamittarit)
- + Asumisen laatu- ja viihtyisyysmittarit

- YKR tai Rahu

1 vuoden välein

A/V/K

Huom, muuttoliike ei yksistään kuvaa asumisen veto- ja pitovoimaa, vaan syitä muuttoon taustalla voi olla useita

Painopiste 3: KESTÄVÄ LIIKKUMINEN JA LOGISTIIKKA - Seudullinen, kansallinen ja kansainvälinen **saavutettavuus**: logistiikka ja henkilöliikuminen. **Sujuvat liikkumis- ja kuljetusketjut** sekä **kestävät liikkumistapajakauma ja kuljetukset**. Lentoliikenne seudun elinkeinoille tärkeä

PÄÄMITTARIT

**Aineistot
(tuottaja)**

Mittaustiheys

Aluetaso

**Kehittämistarpeet
/puutteet**

**Yleinen
saavutettavuus**

- **Saavutettavuuspotentiaali eri kulkuvälineillä alueittain/ vyöhykkeittäin.** Alueen saavutettavuuspotentiaali ja sen kehitys. (esim. HSL:n savu-vyöhykkeiden mukaisesti ruutupohjainen). **Myös matka-aika** ja sen ero eri kulkutapojen välillä otetaan tarkasteluissa huomioon.

- Liikenneverkko
- YKR-maankäyttötiedot
- Joukkoliikenteen GTFS-data
- Palveluverkko (Kunnat)
- Kysyntä/määräpisteet

1-2 vuoden välein

S

Savu-vyöhykkeiden taustalla laaja kehitystyö ja vyöhykkeiden laskenta vaatii työtä. Tehdäänkö Tampereen seudulle sovellettu versio Savu-vyöhykkeistä?

Joukkoliikenteen saavutettavuus

- Joukkoliikenteen potentiaali: **Joukkoliikenteen piirissä olevien väestön määrä** esim. 400m bussipysäkestä, 600m ratikkapysäkestä, 3km juna-asemasta.
- Joukkoliikenteen käyttö: Joukkoliikenteen nousut pysäkeittäin/asemittain

- Joukkoliikenteen nousumäärät pysäkeittäin/asemittain (Nysse + VR)
- YKR-maankäyttötiedot

1 vuoden välein

A+S

Saadaanko tietoja raideliikenteen nousuista lähi/kaukoliikenteestä? Pohdittava myös, Otetaanko huomioon Tampereen seudun ulkopuolelle suuntautuva liikenne.

**Lähipalveluiden ja vapaa-ajan
toimintojen saavutettavuus**

- **Väestön osuus, jotka saavuttavat esimerkiksi 3km säteellä vähintään 3 erilaista palvelua:** Koulu, päiväkot, virkistys- ja liikunta-alueet, pt-kauppa jne.

- Liikenneverkko
- YKR-maankäyttötiedot
- Palveluverkko (Kunnat)
- Päivittäistavarakaupan toimipisteet

2 vuoden välein

A

Mittarin käyttöönotto vaatii kehitystyötä. Käyttö ja päivitys melko nopeaa, koska päivitetyn datan voi vaihtaa taustalle.

Liikkumisketjujen toimivuus

- **Liityntäpysäköinnin paikkamäärien kehitys** (henkilöauto- ja pyöräpaikat)
- Ratikkapysäkkien **syöttöliikenteen ja kaupunkipyöräverkoston kattavuus**

- Liityntäpysäköinnin paikkamäärät (Nysse)
- Joukkoliikenteen asiakaskyselyn tulokset (Nysse)
- Syöttöliikenteen reitit ja käyttäjämäärät (Nysse)
- Kaupunkipyörien asemat

2 vuoden välein

S

Vaihtojen toimivuus on tärkeä tavoite, mutta sitä on haastava mitata, voidaan lisätä mittariin myöhemmin.

Painopiste 3: KESTÄVÄ LIIKKUMINEN JA LOGISTIIKKA - Seudullinen, kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus: logistiikka ja henkilöliikuminen. **Sujuvat liikkumis- ja kuljetusketjut** sekä **kestävät liikkumistapajakauma ja kuljetukset**. Lentoliikenne seudun elinkeinoille tärkeä

PÄÄMITTARIT

**Aineistot
(tuottaja)**

Mittaustiheys

Aluetaso

**Kehittämistarpeet
/puutteet**

Pyöräliikenne

- **Pyöräilymäärien kehitys**
- **Pyöräilyn tavoiteverkon** valmiusaste
- Pyöräilymäärät mittauspisteissä
- Ajantasainen tieto pyöräverkon tilasta tai laatutasosta

1-2 vuoden välein

S

Pyöräilyn laskentapisteverkon täydentäminen koko Tampereen seudulle parantaisi mittarin luotettavuutta. Laskentatuloksissa puutteita, vertailun tekeminen vaatii ehkä käsityötä?

Kuljetusketjut ja logistiikka

- Logistiikan kannalta merkittävän liikenneverkon osalta sen **käyttö, sujuvuus sekä häiriötilanteet**
- Logistiikan kannalta määritelty merkittävä liikenneverkko
- LAM-aineisto ajoneuvotyypeittäin käyttömäärien selvittämiseksi
- Liikenneverkon häiriödata

2(-3) vuoden välein

K+S

Kulikutapajakauma

- **Kestävien liikkumismuotojen osuuden kehitys** kaupunkiseudulla
- HLT-tutkimus
- Matkapuhelindataan perustuva Liikennedata

6 vuoden välein / Matkapuhelindatalla tiheämmin

S

Tällä hetkellä kulkutapajakaumaa tutkitaan HLT-tutkimuksella, joka toteutetaan 4-6 vuoden välein. Lisäksi tiedonkeruu ja analyysin välillä menee aikaa 1-2 vuotta, jolloin tulokset "laahaavat" perässä. Matkapuhelindatan analyysit vaativat vielä kehitystä.

Henkilöautoliikenteen kestävyys

- **Kestävän käyttövoiman autojen osuus** seudulla
- **Tieliikenteen päästöjen kehitys** (CO₂-ekv.)
- Liikennesuoritteiden kehitys
- Liikennesuoritetiedot
- Autokantatiedot

1 vuoden välein

S

Painopiste 4: LUONTO JA VIRKISTYS - Seudun vahva **sinivihreä luontotase sekä luonnon saavutettavuus ja ekologinen jatkuvuus. Vahvistuva omavaraisuus** ja merkityksellinen suhde ympäröivään maaseutuun.

PÄÄMITTARIT

Aineistot (tuottaja)

Mittaustiheys

Aluetaso

Kehittämistarpeet /puutteet

S=Seututaso
K=Kuntataso
V=Vyöhyketaso
A=aluetaso
Ko=yksittäisen kohteen/kohteiden seuranta

Seudun hiilinielut

- **seudullisten hiilinielujen ja varastojen määrä** (referenssinä HSY malli <https://julkaisu.hsy.fi/selvitys-paakaupunkiseudun-hiilinieluista-ja-varastoista.html>): metsä- ja peltoala, metsän ikäjakauma S
- Kaupunkiseutu kokoaa olennaisuusarvointiin perustuen tiedot metsä- ja peltoalasta, sekä metsän ikäjakaumasta, ja arvioi nielujen määrän
- mm. Corine (SYKE), metsätiedot ja peltoala (LUKE)
- Tilastokeskus: Metsien hiilinieluarvio vuosittain

Kerran valtuustokaudessa tai 2 vuoden välein

S

Kunnat voivat tarkentaa seudullista arviota tarpeisiinsa mm. viheralueiden hoitoluokituksen kautta.

SYKE:llä kehitteillä maan kattava Hiilikartta, joka voi muodostaa pohjaa jatkossa seudulliselle tarkasteluille

Seudun luontotase

Monimuotoisuutta ja viherverkoston laatua, laajuutta, jatkuvuutta sekä muutoksia osoittavat mittarit

- Kaavoitetut kasvulliset alueet ja vesialueet (pinta- ja pohjavesi) (SYKE: Corine, vedet)
- Biodiversiteetin kehitys (SYKE: Mammutti)
- Erityisarvo/suojelukohteet (ELY)
- Pilaantuneisuus, haitat ja riskit (koonti kunnilta ja ELY)
- Pinta-alat ja jatkuvuus (Seutu)
- Luontotaseen kehitys ruuduittain tai vyöhykkeittäin (luontoalue/rakentaminen) (Seutu)
 - SYKE
 - ELY
 - Kunnat

1 vuoden välein, maankäytön toteumatietojen perusteella

A+K+S

Kunnat voivat halutessaan rakentaa oman luontotaseensa seudun tietoa-aineistoa täydentämällä.

Mittari tulee koota useasta indikaattorista ja liikkeelle voidaan lähdetä vaiheittain

Ympäristöministeriö käynnistämässä syyskuussa tutkimushankekokonaisuuden luonnon valtakunnallisesta tilannekuvasta.

Viherverkoston saavutettavuus ja käyttöpaine

- **Lähivirkistysalueen saavutettavuus** 300 m/5min yli 2 ha alueelle
- **Alueellisen virkistysalueen saavutettavuus** 15 min kävelen tai pyörällä
- **Seudullisesti merkittävän kohteiden saavutettavuus myös autolla ja joukkoliikenteellä** (esim. 30 min)
- Efektiviiset (häiriöttömät ja käytettävät) pinta-alat / po alueet
- Käyttäjämäärä/alue

- YKR tai Rahu
- Kohteet: sovitettava esim kunnat ja seutu yhdessä

1 vuoden välein

A+K+S

Käyttäjämääristä ei kerättyä tietoa (pl, kansallispuistot)

Alkutuotanto ja luonnonvarat (linkittyy vihreän siirtymän ja kiertotalouden edistämiseen)

- **Viiljelyalan kehitys** / asukas
- Alkutuotannon määrän kehitys / asukas
- **Metsätalouden kehitys** / asukas
- Vesivarat, määrä ja laatu
- Tutkitut mineraalivarat
- **Regeneratiivisten viljelymenetelmien osuuden kehitys**
- Seudullinen **kiertotalousaste** jätehuollossa
- Seudullinen kiertotalouden aste sektoreilla: ruokatuotanto, rakentaminen, metsä ja tekstiili

- Metsätiedot ja peltoalat (LUKE)
- Alkutuotannon määrän kehitys (LUKE)
- Vesivarat (ymparisto.fi)
- Mineraalivarat (GTK)
- Biototalouden osuus (LUKE)
- Jätetilasto (ymparisto.fi)

1 vuoden välein

K+S

Seurantamittari on uusi ja siinä on taustalla kestävyys, omavaraisuuden, huoltovarmuuden tavoite. Mittarista on hyvä käydä periaatekeskustelu ja rakentaa mittari usean indikaattorin avulla.

Painopiste 5: MONIPUOLISET JA SAAVUTETTAVAT PALVELUJEN, ELINKEINOJEN JA OSAAMISEN ALUEET – **Palvelujen, elinkeinojen ja osaamisen alueiden hyvä saavutettavuus sekä veto- ja pitovoimaisuus,** **elinkeinojen vihreä siirtymä ja kasvava kiertotalous, seudun toimialarakenteen vahvuuksien ja** **monipuolisuuden kehitys.** Elinvoimaiset keskukset.

PÄÄMITTARIT

Aineistot (tuottaja)

Mittausaika

Aluetaso

Kehittämistarpeet /puutteet

S=Seututaso
K=Kuntataso
V=Vyöhyketaso
A=aluetaso
Ko=yksittäisen kohteen/kohteiden seuranta

	Saavutettavuus	Veto- ja pitovoimaisuus ★	Elinkeinojen vihreä siirtymä ja kasvava kierto- ja biotalous	Seudun toimialarakenteen monipuolisuus	Kaupan kehitys ★
	- Aluekeskusten ja lähikeskusten saavutettavuus/palvelupeitto (as.määrä Lähipalveluissa esim. kävelen ja pyöräilen 15min, aluekeskuksissa myös auto + joukkoliikenne) A - Käänteinen saavutettavuus (esim. 15 min saavutettavien palveluiden lkm/ruutu tai alue) A - Osaamisalueiden saavutettavuus eri liikkumismuodoilla ▪ YRK/Tilastokeskus ▪ Verrataan koko kunnan asukasmäärään 2 vuoden välein A Määritellään vyöhykkeet oleellisten keskusten tai lähipalveluiden ympärille (kaupunkiseutu). Tulee valita, mitkä keskuksien/palvelut otetaan mukaan, ja mikä kokoinen vyöhyke (kävely vs. auto, joukkoliikenne) valitaan (kilometri yksiselitteisempi kuin aikavyöhyke) Lähipalveluiden sijainti voi muuttua (tulla uusia ja poistua). Toimivien kävely-ympäristöjen osalta keskustelu/kriteerit Rasu-päivityksen yhteydessä Huomioitava etätyön ja liikkumisen murros (tp keskittymien saavutettavuus ei niin validi mittarina, mitä aikaisemmin)	- Työpaikkamäärien kehitys kunnassa, tavoitealueilla (A/V) ja kasvutoimialoilla suhteessa ed. vuoteen ja kasvutavoitteeseen, toteutumis-% * - Yritysten yhteenlasketun liikevaihdon kehitys per asukas S/K (vertailu muihin kaupunkiseutuihin) - Tp kaavavarannon toteutuminen (→ tietoa tarjonnan kohdistamisesta jatkoon) - Toimitilakysyntä (täyttö ja käyttöaste erityyppisissä liiketiloissa) - Perustetut ja lopettaneet yritykset (K) - Keskustojen elinvoimaisuus ▪ YKR & Tilastokeskus ▪ Kaavat, toteutumisen tiedot /kunnat ▪ Keskustabarometri-aineisto 2 vuoden välein A/K/S Työpaikkatilastoissa viivettä. Kaavavaranto ei kuvaa toteumaa, mutta kuvaa mahdollisuuksia. Kasvutoimialat määriteltävä	- Kiertotaloustoimialojen liikevaihdon kehitys, lähde: Tilastokeskus, alueellinen toimipaikka/yritystilasto - Laajojen alueiden kaavavaranto - Puhtaan energian käyttö seudulla ▪ Tilastokeskus ▪ Kaavat ▪ Puhtaan energian käyttö -aineistot selvittävät 2 vuoden välein A/K/S Mukaan otettavat kiertotaloustoimialat määriteltävä ensin. Kiertotaloustoimialat määriteltävä TK:n toimesta, jota voi hyödyntää. Liikevaihdon kehitykseen vaikuttaa talouden yleinen kehitys. Verrataan yleiseen alueen yritysten liikevaihdon kehitykseen? Laajojen alueiden koko määriteltävä.	- Työpaikkojen jakautuminen toimialoittain (suhteessa mahdollisiin alueellisiin/kunnallisiin tavoitteeseen) V/A + K (S) - Työpaikkamäärän % kasvu toimialoittain - Työpaikkamäärien kehitys kunnassa, tavoitealueilla (A/V) ja kasvutoimialoilla suhteessa ed. vuoteen ja kasvutavoitteeseen, toteutumis-% * (ks veto- ja pitovoimaisuus mittari) ▪ YKR/Tilastokeskus 2 vuoden välein A/K/S Työpaikkatilastoissa viivettä. Määriteltävä tavoitetaso, vai verrataan kehitystä? Kasvutoimialat määriteltävä	- Kaupan työpaikkamäärän kehitys keskustoissa vs. muilla alueilla - Kaupan liikevaihdon kehitys yleisesti kunnassa/seudulla verrattuna yleiseen kehitykseen per asukas ▪ YRK/Tilastokeskus ▪ Keskustojen ja kaupan alueen rajausta SYKE:n tutkimuksesta ▪ Kaupan ja palveluiden liikevaihdon kehitys kunnittain, lähde: Tilastokeskus, alueellinen yritystilasto ▪ Keskustan elinvoimamittaus – aineisto ▪ Asukasbarometri osana laadun mittarointia 2 vuoden välein A/K/S Keskustojen ja kaupan alueiden rajausta perustuu vuoden 2017 tietoihin, ei ole tietoa ollaanko tätä päivittämässä. https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Palvelut/Kaupantietopankki/Aluerajaukset. Voi olla että edellyttää käsityötä aluerajauksen päivittämiseksi. Työpaikkatilastoissa viivettä Valittava toimialat, jotka otetaan mukaan kauppa ja palvelut? 22

Jatkotarkastelutarpeet ja yhteenveto

Jatkotarkastelutarpeita, painopiste 3

Priorisointi: Mitkä mittarit kohdistuvat suoraan seudun rakennemalliin vaikuttaviin tekijöihin ja mitkä sitä tukeviin liikennetietomittareihin, jotka kuvaavat liikennejärjestelmän suuntaa.

- Osa esitetyistä päämittareista ovat vielä yleisellä tasolla ja sisältävät monta mitattavaa tekijää. Jatkossa niitä voi tarkentaa / keskittyä helposti päivitettäviin mittareihin, mikä voi edellyttää edelleen priorisointia.

Kategorisointi: Liikenteen, liikkumisen ja logistiikan mittarit voidaan jakaa ja jäsentää tarkemmassa jatkotarkastelussa ja seurantamallin luomisessa kolmen kategorian alle:

- Liikennejärjestelmän tarjonta / saavutettavuus eli verkko (fyysisen verkon kattavuus jne.)
- Liikenteen kysyntä/ käyttö
- Toimenpiteet kestävä liikumisen kehittämiseksi

Lentoliikenne: Pohdittava tarkemmin seurantamallin luomisessa, onko lentoliikenne keskeistä ottaa mukaan mittareihin yhdyskuntarakenteen seudullisen kehittämisen näkökulmasta.

Jatkotarkastelutarpeita, painopiste 4

Seudun hiilinielut: Tampereen kaupunkiseudun tulisi määritellä käytettävissä olevien lähteiden perusteella hiilinielujen nykytila ja kehityksen seuranta. Vaihtoehtona on odottaa SYKE:n valtakunnallisen Hiilikartan valmistumista. Edellisessä hyvänä puolena, että päivitys on omissa käsissä. Kunnilla on joka tapauksessa tarve jo nyt selvittää hiilinielujensa taso. Yhtenäisistä laskentaperusteista hyötyvät kaikki.

Seudun luontotase: Luontotaseessa on olennaista monimuotoisuuden taso ja ekosysteemien eheys eli ekosysteemipalvelujen tuotantokyvyn säilymisen turvaaminen. Teemaa voidaan lisäksi tarkastella rakennetun ja rakentamattoman alueen suhteena ja luontoalueiden pinta-alana asukasta kohden. Uhanalaiset ja suojellut lajit ovat eräs reunaehto. Mittari tulee koota useasta indikaattorista ja liikkeelle voidaan lähdetä vaiheittain, olemassa olevaa tietoa aineistoa hyödyntäen ja seudun luontokartoitustoimintaa systematisoimalla. Ympäristöministeriö on käynnistämässä syyskuussa 10 eri hankkeen tutkimuskokonaisuuden luonnon valtakunnallisesta tilannekuvasta, mistä saatavaa tietoa kannattaa seurata ja hyödyntää. SYKE:n maankäytön muutosten kehittämishanke Mammutti antaa taustatietoa maankäytön muutoksista jatkossa, mutta ei korvaa seudun omaa seurantaa.

Alkutuotanto ja luonnonvarat: [LUKE](#), SYKE ja GTK tarjoavat hyvät tiedot alkutuotannosta ja tutkituista luonnonvaroista Suomessa. Näiden merkitys seudullisessa suunnittelussa on korostunut huoltovarmuuden ja omavaraisuuden merkityksen kasvettua erilaisten tuotantoon, säätilaan ja toimitusketjuihin liittyvien kriisien vuoksi. Kiertotalouden tavoite painottaa osaltaan luonnonvara- ja materiaalitalouden hallintaa seudullisesti. Teemaa tulisi tarkastella jatkossa määrittäen Tampereen kaupunkiseudun nykytilan ja seudun kannalta olennaiset seurattavat tekijät.

Jatkotarkastelutarpeita, painopiste 5

Kiertotaloustoimialojen määrittäminen

Kiertotaloudessa tavaroiden ja materiaalien arvo pyritään säilyttämään mahdollisimman pitkään, minkä seurauksena syntyy vähemmän jätettä ja tarvitaan vähemmän luonnonvaroja uusien tuotteiden valmistamiseen.

Kiertotaloustoimintaa liittyykin lukuisiin toimialoihin mm. tuotantoon ja kulutukseen. Kiertotaloustoimintaa ei kuitenkaan ole toimialaluokituksessa erikseen luokiteltu. Tilastokeskus on kuitenkin tutkinut ja laatinut listan toimialoista, joihin sisältyy kiertotaloustoimintaa. Tämä toimialalista on hyvä lähtökohta kiertotaloustoiminnan mittaamiselle Tampereen kaupunkiseudulla. Hyvä on kuitenkin tiedostaa, että indikaattori kattaa myös yritykset, joissa vain osa toiminnasta on kiertotaloustoimintaa.

Kiertotaloustoimialat: <https://www.stat.fi/tup/kiertotalous/kiertotaloustoimialat.html> (ks. Liite)

Yritysten liikevaihdon kehitykseen, niin kiertotaloustoimintapainotteisen kuin muidenkin yritysten, vaikuttaa mm. talouden yleinen kehitys. Näin ollen mittarin osalta on oleellista myös vertailuindikaattori, eli kiertotalousliiketoiminnan liikevaihdon kehitystä verrataan koko yrityskannan liikevaihdon kehitykseen. Liikevaihdon ohella voidaan mittariin ottaa mukaan myös toimipaikkojen lukumäärä ja henkilöstö. Toimialoittaiset tiedot voidaan koostaa Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastosta.

Palvelualojen osuus koko taloudesta

Kiertotaloutta edistää myös kulutuksen painopisteen muuttuminen tavaroista palveluihin. Siirryttäessä kohti kiertotaloutta myös palvelualojen liikevaihdon osuuden tulisi kasvaa. Näin ollen yhtenä vaihtoehtona on tutkia seudun palvelualojen osuutta koko taloudesta.

Mittaria voidaan koostaa niin ikään yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston tiedoista. Palvelualoiksi tilastokeskus on tarkastelussaan luokitellut TOL2008-luokituksen luokat kuljetuksesta ja varastoinnista muuhun palvelutoimintaan (luokat H-S, pois lukien luokka K rahoitus- ja vakuutustoiminta).

Yhteenvedo: muutokset nykyisiin seurantamittareihin nähden

Mitä on saatu aikaan ja mitä seurantajärjestelmä muuttaa nykyisiin käytäntöihin verrattuna?

- **Yhdessä muodostettu näkemys** kaupunkiseudun tavoitteiden kannalta tärkeistä yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyvistä seurantamittareista.
(Huomioiden myös valtiotason seurantatavoitteet, MAL-sopimus)
- **Arkkitehtuuri** kehitettävälle seurantajärjestelmälle
- **Tavoitelähtöisyys** yläteemojen kautta
- Nykyisten seurantamittareiden **jäsentäminen** uudelleen
- **Priorisointia** laajaan seurattavien teemojen joukkoon
(Vipumittarit)
- **Uusia nostoja**, joissa huomioitu erityisesti uusi Seutustrategia

Uusia nostoja:

- Kestävyys ja viherrakenne -teemat
 - Luontotase
 - Alkutuotanto ja luonnonvarat
- Virkistykseen liittyvät mittarit
 - Viher- ja virkistysverkon saavutettavuus (myös MAL-tavoite)
- Elinvoimaan liittyvät mittarit
 - Vihreä siirtymä ja kierto- ja biotalous

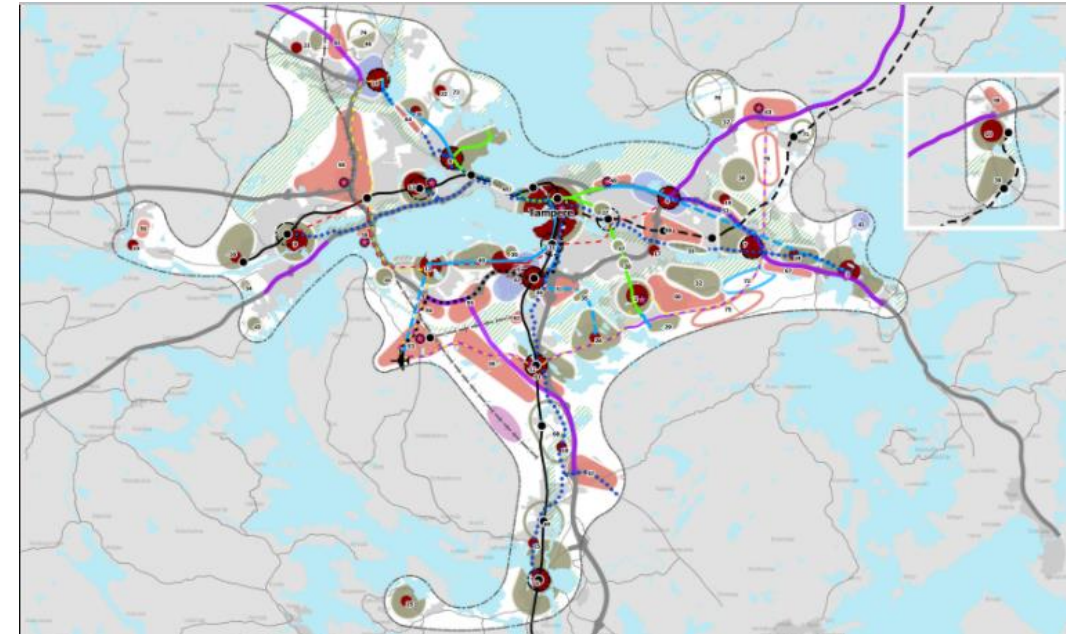

LIITTEET

Lähtöaineisto

- ✓ Rakennesuunnitelma 2040
- ✓ Seutustrategian tavoitteiden luonnos
- ✓ MAL sopimus 2020-23 –

Kestävyyismurros haastaa alueiden menestyksen mittaamisen | WSP

Katsaus vuosikymmen taakse - vertailu

Tampereen seudun rakennesuunnitelma 2040

"Miten elämme, asumme, liikumme ja työskentelemme tulevaisuudessa?
Miten tulevaisuuden kaupunkiseudulla varmistamme olosuhteet
hyvinvoinnille ja otamme **planeetan tarpeet** huomioon?"

Tampereen kaupunkiseutu on päättänyt panostaa jatkossa yhä
vahvemmin ennakointiin, tulevaisuuskesusteluun ja seudullisen
tulevaisuuskuvan muotoiluun. Kaupunkiseudulla tulevaisuuden
ennakointia tehdään Seutuluoysi-nimellä."

Rakennesuunnitelma 2040:n tavoitteita 2013

Tavoitekokonaisuus

1. Varaudumme väestön kasvuun
2. Tiivistämme yhdyskuntarakennetta
3. Kehitämme keskustoja ja keskuksia
4. Parannamme asuin ympäristön laatua ja monipuolisuutta
5. Vahvistamme elinkeinoelämän kasvua
6. Uudistamme liikkumisen tapoja
7. Parannamme palvelujen saavutettavuutta

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

MAL 2020-2023 luonnos, sisältönostoja

Sopijapuolet, tarkoitus ja tavoitteet, lähtökohdat

1. Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

- 1.1 Kestävä rakenne ja riittävä kaavavaranto
- 1.2 Joukkoliikennejärjestelmän ja kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen
- 1.3 Liikkumisen palvelut ja matkaketjut

2. Asuminen ja elinympäristön laatu

- 2.1 Riittävä ja monimuotoinen asuntotuotanto
- 2.2 Asuinympäristön laadun sekä sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen

3. Muut sopimuksen toteuttamisen kannalta tärkeät toimenpiteet

4. Sopimuksen seuranta ja indikaattorit

Visio 2040: Meidän ja tulevien sukupolvien yhteinen metropoli

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU
TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

wsp

Lumoava arki

- Kaupunkiseudulla voi asua eurooppalaisittain urbaanisti tai tiiviissä kylissä. Naapurustot ovat turvallisia ja viihtyisiä – maaseutu on lähellä.
- Asukkaille on tarjolla älykkäitä liikkumismahdollisuuksia. Sinivihreys ihastuttaa kaupunkiympäristössä.
- Kuntien kaikki palvelut on viritetty tuottamaan asukkaille hyvinvointia ja elämänlaatua.
- Asukasosallisuus ja yhteenkuuluvuus vahvistavat ilmapiiriä. Kaupunkiseutu on kaikille läheinen.

Fiksu kasvu

- Toimimme ekologisesti kestävästi ja kuntarajattomasti. Kasvun selkärankana on eheä yhdyskuntarakenne.
- Seudullinen elinkeinopolitiikka vauhdittaa yritystoiminnan kestävää siirtymää ja panostaa valittuihin kärsiin.
- Kaupunkiseudun työpaikat lisääntyvät, koulutus ja osaaminen kohtaa työpaikkojen tarpeet.
- Yritysten sijoittumisessa ei katsota kuntarajoja.

Maaillalle auki

- Teemme kaupunkiseutua maailmalla tunnetuksi ja paranamme yhteyksiä. Tähän on helppo saapua.
- Tuemme monikulttuurisuutta ja -kielisyttä sekä arjen kansainvälistymistä. Tähän on mukava juurtua.
- Seudun työmarkkinat ja koulutusympäristöt houkuttelevat kansainvälisiä osaajia ja oppijoita. Täällä on hyvä kehittyä

Meidän ja tulevien sukupolvien yhteinen metropoli

Vuonna 2040

- Tampereen kaupunkiseutu on Suomen toiseksi suurin kaupunkiseutu. Meitä on lähes puoli miljoonaa ja toimintakenttämme on globaali.
- Olemme onnistuneesti toteuttaneet sukupolvia yhdistävän kestävän siirtymän. Tulevaisuutemme näyttää toiveikkaalta.
- Olemme edelleen yhteistyön edelläkävijä ja uskomme seudullisuuteen.

Konsultin artikkelit

[Kestävyydsmurros haastaa alueiden menestyksen mittaamisen | WSP](#)

"Elämme siirtymäkautta, jonka vaatimuksena on päästöjen nopea vähentäminen ja luonnonvarojen kulutuksen sovittaminen planeetan kantokyvyn rajoihin. Tarvitaan myös laaja-alaisia elinkeinojen ja julkisen sektorin toimia, jotta luonnon kokonaisheikentymättömyys toteutuisi 2030, ja yhteiskunnan suhde biologiseen monimuotoisuuteen muuttuisi vuoteen 2050 mennessä elämäksi sopusoinnussa luonnon kanssa.

Vihreässä siirtymässä on kyse ekologisesta jälleenrakennuksesta, jossa asemoidaan uudelleen paitsi teollisuus ja elinkeinot myös asumisen, liikkumisen, ruoan ja energiantuotannon infrastruktuuri ja käytännöt. Hyvinvointivaltion instituutiot ja palvelujen tuotanto uudistetaan vastaavasti."

<https://www.wsp.com/fi-FI/nakemyksia-uusin/kiihtyva-luontokato-edellyttaa-vahvaa-tilannekuvaa-ja-mitattavia-tavoitteita>

"Suomea sitovat useat kansainväliset sopimukset, joiden avulla pyritään turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja tukemaan luonnon palautumista. Näiden asettamat tavoitteet kytkeytyvät kansallisella tasolla valmisteilla olevaan biodiversiteettistrategiaan sekä Ympäristöministeriön aloittamaan selvitykseen luontolaista, joka ilmastolain tapaan tulee leikkaamaan läpi kaikkien sektoreiden. Samalla kiristyvät kuntiin ja kaupunkeihin kohdistuvat vaatimukset.

- Mikäli biodiversiteettiä ja kaupungin luontotasetta ei ole vielä pohdittu, kannattaa viimeistään nyt aloittaa periaatteellinen keskustelu eri toimialojen ja päätöksentekijöiden kanssa siitä, mitä monimuotoisuus ja vihreän infrastruktuurin tavoitteellinen suunnittelu tarkoittavat juuri meidän kaupungissamme."

Työpajat

Työpaja 1: Masto ja Ij-työryhmän työpaja –
Alustavien painopistealueiden sekä nykyisen seurantamittariston kommentointi

Toteutus: Läsnä-työskentelynä pienryhmissä

Kohderyhmä: Masto- ja Ij-työryhmän jäsenet

Työpajan sisältö

RAKENNESUUNNITELMAN SEURANTAMITTAREIDEN MÄÄRITTELY

Masto ja Ij-työryhmän työpaja 13.4 klo 15-16

OHJELMA

15.00 Työn tavoitteet ja eteneminen / Jussi Välimäki ja Susanna Harvio

15.10 Yhteistyöskentely pienryhmissä (pj+ siht.)

1) ALUSTAVAT YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET (20min)

Rakennesuunnitelman seurantamittarit kytketään alustaviin yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopisteisiin - käydään keskustelua alustavista painopisteistä, jotka on muodostettu Seutustrategia luonnoksen, rakennesuunnitelman sekä MAL 4 tavoitteiden kautta. Alustavat painopisteet tarkennetaan jatkossa rakennesuunnitelman päivityksessä. Painopisteet kuvaavat yhteistä tahtotilaa ydintä, näihin liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä rakennetaan yhdessä rakennesuunnitelman päivityksessä. Pääpainopistealueiden tehtävänä on jäsentää ja nyt seurantamittareita.

- Miltä painopistekokonaisuus vaikuttaa, miten täydentäisit tai mahdollisesti muuttaisit kokonaisuutta - millaisia teemoja tulisi nostaa painopisteiksi?

- Millaisia teemoja voisi nousta painopisteiden alle?

2) NYKYINEN SEURANTAMITTARISTO (15 min)

Nykyisen seurantamittariston kommentointi

- Miltä nykyinen seurantamittaristo vaikuttaa? Pohdi muun muassa suhteessa alustaviin painopisteisiin.

15.45 Johtopäätökset & seuraavat vaiheet

16.00 Työpaja päättyy

Työpaja 2: Ideointityöpaja
Seurantamittareiden ideointi alustavan ehdotuksen pohjalta teemoittain

Toteutus: Kiertävissä pienryhmissä miro-työskentelynä

Kohderyhmä: Seudun kuntien asiantuntijat, ministeriön asiantuntijat

Työpajan ohjelma

RAKENNESUUNNITELMAN SEURANTAMITTAREIDEN MÄÄRITTELY

11.5 klo 9.00-11.30
Paikka: Teams

Työpajassa ideoidaan ja kehitetään seudun rakennesuunnitelman mittareita. Mittareita kehitetään kytkeytyen alustaviin yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopisteisiin. Mittareiden kehittäminen on osa Seutudigi – hanketta.

OHJELMA

9.00 Työn tavoitteet ja eteneminen / Jussi Välimäki, Tampereen kaupunkiseutu

9.10 Työpajan tavoitteet ja ohjeistus/ Susanna Harvio, WSP Finland Oy

9.15 Yhteistyöskentely pienryhmissä: mittareiden kehittäminen ja ideointi Teemat:

- Eheä ja monipuolinen rakenne
- Kestävä liikkuminen
- Viihtyisät asuin ympäristöt
- Luonto ja virkistys
- Elinkeinojen ja osaamisen alueet ja verkostot

11.15 Johtopäätökset & seuraavat vaiheet

11.30 Työpaja päättyy

Työpaja 3 15.6 (etä): Kommentointityöpaja
Seurantamittareiden kommentointi teemoittain

- Oikeellisuus

- Toteutettavuus

Toteutus: yhteistyöskentely applikaatiota hyödyntäen

Kohderyhmä: Seudun kuntien asiantuntijat, ministeriön asiantuntijat

Työpajan ohjelma

RAKENNESUUNNITELMAN SEURANTAMITTARIT: KOMMENTOINTI

15.6 klo 9.30-11.00
Paikka: Teams

Käydään läpi edellisten työpajojen tulosten kautta luotu ehdotus rakennesuunnitelman paikatietopohjaisista seurantamittareista. Mittareiden kehittäminen on osa Seutudigi – hanketta. Työpajassa **tutustutaan kokonaisuuteen ja kommentoidaan** sitä teemoittain Mentimeterin avulla.

Ennakkoinaisto on lähetetty kalenterikutsun liitteenä. Osallistuminen ei edellytä edellisiin työpajoihin osallistumista.

OHJELMA

9.30 Hankkeen tavoitteet ja eteneminen / Kaisa Kuusela, Tampereen kaupunkiseutu

9.35 Työpajan tavoitteet ja ohjeistus/ Susanna Harvio, WSP Finland Oy

9.40 Mittareiden kommentointi teemoittain Mirossa

Teemat:

- Eheä ja monipuolinen rakenne
- Kestävä liikkuminen
- Viihtyisät asuin ympäristöt
- Luonto ja virkistys
- Elinkeinojen ja osaamisen alueet ja verkostot

Arvioi:
- Oikeellisuus
- Toteutettavuus

10.55 Johtopäätökset & seuraavat vaiheet

11.00 Työpaja päättyy

Kiertotaloustoimialat (TOL2008)

Kierrätys

3811 Tavanomaisen jätteen keruu
3812 Ongelmajätteen keruu
3831 Romujen purkaminen
3832 Lajiteltujen materiaalien kierrätys
4677 Jätteen ja romun tukkukauppa
4779 Käytettyjen tavaroiden vähittäiskauppa myymälöissä

Korjaus ja uudelleenkäyttö

3311 Metallituotteiden korjaus ja huolto
3312 Teollisuuden koneiden ja laitteiden korjaus ja huolto
3313 Elektronisten ja optisten laitteiden korjaus ja huolto
3314 Sähkölaitteiden korjaus ja huolto
3315 Laivojen ja veneiden korjaus ja huolto
3316 Ilma- ja avaruusalusten korjaus ja huolto
3317 Muiden kulkuneuvojen korjaus ja huolto
3319 Muiden laitteiden korjaus ja huolto
4520 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. moottoripyörät)
4540 Moottoripyörien sekä niiden osien ja varusteiden myynti, huolto ja korjaus
9511 Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden korjaus
9512 Viestintälaitteiden korjaus
9521 Viihde-elektroniikan korjaus

9522 Kotitalouskoneiden sekä kodin ja puutarhan laitteiden korjaus
9523 Jalkineiden ja nahkatavaroiden korjaus
9524 Huonekalujen ja kodin kalusteiden korjaus
9525 Kellojen ja korujen korjaus
9529 Muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus

Muut kiertotalousalat

7711 Autojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus ja leasing
7712 Kuorma-autojen ja muiden raskaiden ajoneuvojen vuokraus ja leasing
7721 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing
7722 Videofilmien vuokraus
7729 Muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden vuokraus ja leasing
7731 Maatalouskoneiden ja -laitteiden vuokraus ja leasing
7732 Rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokraus ja leasing
7733 Toimistokoneiden ja -laitteiden sekä tietokoneiden vuokraus ja leasing
7734 Vesiliikennevälineiden vuokraus ja leasing
7735 Ilmaliikennevälineiden vuokraus ja leasing
7739 Muiden koneiden ja laitteiden vuokraus ja leasing

Mittarina palveluiden osuus taloudesta

PALVELUTOIMIALAT

H kuljetus ja varastointi
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta
J informaatio ja viestintä
L Kiinteistöalan toiminta
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus
P Koulutus
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut
R Taiteet, viihde ja virkistys
S Muu palvelutoiminta

Erillisliitteenä

*Kaikki mittarit painopistealueittain hyödynnettäväksi
rakennesuunnitelman päivityksen yhteydessä*